

षोडशः पाठः - <https://www.youtube.com/watch?v=l71OT93L40M>

७१. पुनश्चरणम् (तृतीयाविभक्ति-विषये) (तृतीया means with/by **చేత/తో** అని అర్థం)

रामः (सुधाखण्डः) लिखति। - रामः सुधाखण्डेन लिखति।
सुरेशः (कुञ्चिका) उद्घाटयति। - सुरेशः कुञ्चिकया उद्घाटयति।
एषः (द्रोणी) (जलम्) आनयति। - एषः द्रोण्या जलम् आनयति।
जनाः (वाहनम्) गच्छन्ति। - जनाः वाहनेन गच्छन्ति।

७२. भावप्रकटने तृतीया

कश्चन विलम्बेन आगच्छति। Somebody comes late (comes with delay) **ఒకతను ఆలస్యంగా**

వస్తున్నాడు.

अहं सन्तोषेण पाठं पठामि।
भक्तः श्रद्धया पूजां करोति।
पिता (प्रीतिः) पुत्रीं पालयति। - पिता प्रीत्या पुत्रीं पालयति takes care of **పాలిస్తున్నాడు**।
कृषकः कष्टेन अन्नम् उत्पादयति grows।

७३. 'सह' इत्यस्य योगे तृतीया भवति (along with **తో సహా**)

अनन्तः केन सह गतवान्? - अनन्तः मञ्जुनाथेन सह गतवान्।
अश्विनी कया सह सम्भाषणं करोति? - अश्विनी शिल्पया सह सम्भाषणं करोति।
शिवः कया सह नृत्यति? - शिवः गौर्या सह नृत्यति।

माता पुत्र्या सह बन्धुगृहं गतवती।
रामः लक्ष्मणेन सह वने वसति स्म।

७४. विना इत्यस्य योगे च तृतीया भवति (without ..., ... **లేకుండా**)

धनेन विना जीवनं कष्टम् अस्ति।
मीनः जलेन विना न जीवति।

७५. यदा ... तदा ... (whenever then ..., **ఎప్పుడైతే ... అప్పుడు ...**)

यदा अन्धकारः भवति, तदा दीपं ज्वालयामः।
यदा परीक्षा भवति, तदा छात्राः पठन्ति।
यदा पिपासा भवति, तदा भवान् जलं पिबतु।
यदा वृष्टिः भवति, तदा कृषकाः बीजं वपन्ति।

सुभाषितम्

१६. अपारभूमिविस्तारम्, अगण्यजनसङ्कुलम्।
राष्ट्रं सङ्घटनाहीनम्, प्रभवेन्नात्मरक्षणे॥

अपार-भूमि-विस्तारम् mammothly-expanded అపారమైన భూమితో విస్తరించి ఉన్నది

अगण्य-जन-सङ्कुलम् largely-populated లెక్కలేనందరి జనులతో కూడునది

राष्ट्रं country దేశం सङ्घटना-हीनम् without-cohesion సంఘటనం లేనిదై

'प्रभवेत् न' would not be capable of సమర్థం కాలేదు

आत्मरक्षणे in self-protection తన్ను తనను రక్షించుకోవటంలో

कथा -

रामपुरे सुब्रह्मण्यशास्त्री इति कश्चन गृहस्थः आसीत्। तस्य पत्नी शान्ता। तौ द्वौ अपि those two వాళ్ళుద్దరూ కూడా
सर्वदा गृहे कलहं कुरुतः (करोति इत्यस्य द्विवचनम्)। एतेन पार्श्वगृहस्थाः सर्वे बहु कष्टम् अनुभवन्ति स्म।

एकदा तं ग्रामं कश्चन योगीश्वरः आगतवान्। सः सिद्धिं प्राप्तवान् इति सर्वत्र वार्ता आसीत्। तदा शान्ता तं दृष्टवती।
सा उक्तवती 'भोः महात्मन् great man మహాత్ముడా! अस्माकं गृहे सर्वदा कोलाहलः भवति। एतेन मम बहु कष्टं
भवति। पार्श्वगृहस्थाः सर्वे माम् उपहसन्ति ridicule గీలి చేస్తున్నారు। अतः एतस्य निवारणं कृपया वदतु!' इति।

तदा योगीश्वरः नेत्रे मिलील्य having closed both his eyes రెండు కళ్ళూ మూసుకొని किञ्चित् कालम्
उपविष्टवान्। तदा नेत्रे उद्घाट्य having opened తెరిచి सः उक्तवान् यत् 'भद्रे! चिन्तां मा करोतु। एतस्य
परिहारम् अहं वदामि।' इति। सः उक्तवान् 'अहं भवत्यै for you (female) నీకై (స్త్రీకి) दिव्यं जलं ददामि। भवती
एतत् जलं पतिमहोदयस्य आगमनात् पूर्वं 'मुखे स्थापयित्वा' having kept in your mouth నీ నోటిలో ఉంచి
तिष्ठतु।' इति। पश्चात् later తరువాత योगीश्वरः जलं दत्तवान्।

सा तथा एव कृतवती। सुब्रह्मण्यः गृहम् आगतवान्। सा प्रथमं पानीयं दत्तवती। सः कोपेन उक्तवान् - 'एतत् पानीयं
वा? एतत् पातुम् to drink త్రాగటానికి एव 'न शक्यते' not possible సంభవం కాదు!' इति। सः बहिः गतवान्, तत्र
उपविष्टवान्।

यद्यपि शान्तायाः कोपः आसीत्, तथापि सा मौनम् उपविष्टवती। यतः तस्याः मुखे योगीश्वरेण दत्तं दिव्यं जलम्
आसीत्।

एवम् एव कानिचन दिनानि गतानि। तेषां गृहे कोलाहलः न आसीत्। अतः पार्श्वगृहस्थाः सर्वे सन्तोषम् अनुभवन्ति
स्म।

एकमासानन्तरं योगीश्वरेण दत्तं जलं समाप्तम्। तदनन्तरं सा योगीश्वरस्य समीपं गतवती, उक्तवती च - 'भोः
योगीश्वर! जलं समाप्तम् अस्ति। अतः पुनः भवान् दिव्यं जलं ददातु!' इति।

तदा योगीश्वरः उक्तवान् - 'भद्रे! मया दत्तं जलं सामान्यम् एव। भवती यदा मुखे जलं स्थापयति स्म, तदा किमपि
वक्तुं न शक्नोति स्म। यथा एकेन हस्तेन करताडनं न भवति, तथा एकेन जनेन कलहः न शक्यते।' इति।

शान्ता समस्या अपगता gone పోయింది इति बहु सन्तोषं प्राप्तवती।

Say the following in Samskritam aloud (Video14) –

- 1) అతను సుద్దముక్కతో వ్రాశాడు. He (distant) wrote with a chalk-piece
- 2) ఆమె సంతోషంగా శ్లోకం చెప్పింది. She (distant) said the Sloka happily.
- 3) మేము దుఃఖంతో ఇంటిపనిని చేస్తున్నాము. We are doing homework with sorrow.
- 4) మీరు దయతో సహాయం చెయ్యండి. You please help.
- 5) రాముడు ప్రీతితో తండ్రియొక్క ఆజ్ఞను పాలించాడు. రామः followed his father's order with happiness.
- 6) తండ్రి పిల్లవాడితో సహా గుడికి వెళ్ళాడు. Father went to the temple along with his son.
- 7) భర్త భార్యతో సహా చిత్రమందిరానికి వెళుతున్నాడు. Husband went along with his wife to movie-house.
- 8) అప్పుడు నాకు దుఃఖంతో సహా ఏడుపు కూడా కలిగింది. Then crying happened to me along with grief.
- 9) ప్రियుడు ప్రियను (ప్రియురాలను) 'నువ్వు లేక నేను జీవించను' అని అన్నాడు. Lover told his beloved, 'I can not live without you.'
- 10) వాయువు (एवमः) లేక జనులు మృతులు అవుతారు. People would be dead without air.
- 11) ఎప్పుడైతే ముఖ్య మంత్రి వెళతాడో, అప్పుడు మార్గం అవరుద్దం అవుతుంది. Whenever chief minister goes, then road would be blocked.
- 12) నాకు ఎప్పుడు కోపం కలుగుతుందో, అప్పుడు నేను మాట్లాడను. Whenever I get angry, then I don't talk.